

Ko ločevalno postaja povezovalno

Signal, letni zbornik slovenske manjšine na avstrijskem Štajerskem, je tudi letos bogat z zgodovinskimi, kulturnimi in šolskimi temami, ki kljub izginjanju meje še burijo duhove na meji med Slovenijo in Avstrijo

BORIS JAUŠOVEC

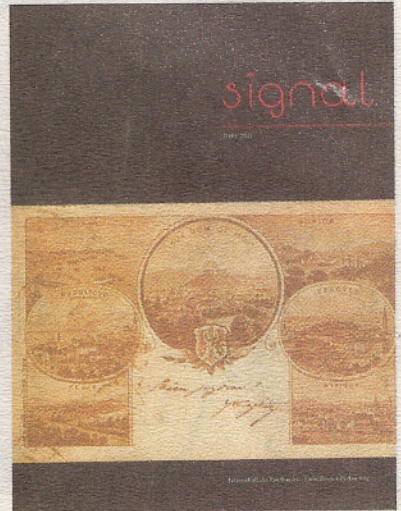
Skoraj tristostranski letni zbornik Signal Kulturnega društva člen 7 za avstrijsko Štajersko je te dni znova ugledal luč sveta. Dosledno dvojezični zbornik Signal 2010/2011 sta uredili predsednica društva **Susanne Weitlaner** in poslovodkinja **Elisabeth Arlt**, izšel pa je v nakladi 700 izvodov. Tekste je prispevalo štirinajst avtorjev, prevajali so **Barbara Predin**, **Katja Lenič Šalamun**, **Valentin Sima**, **Sebastian Walcher** in **Susanne Weitlaner**. Izid sta podprla Urad zveznega kanclerja za manjšine in Urad za Slovence po svetu. Urednici sta v uvodu zapisali: "Regije se spreminjajo in zraščajo skupaj. Nacionalne države izginjajo, dajejo prostor združeni Evropi. Nekoč ločevalno postaja povezovalno. To lahko letos še posebej jasno opazimo na primeru Bad Radkersburga in Gornje Radgone. Po več kot šestih letih po vstopu Slovenije v Evropsko unijo in decembra 2007 v schengensko območje so končno tudi na avstrijski strani porušili bivšo obmejno in carinsko stavbo pri mostu čez Muro."

Heinrich Pfandl je prispeval naslovno temo zbornika Kako je med Slovenci fletno. Poglobil se je v slovenščino na topografskih razglednicah kronovine Štajerske med leti 1880 do 1918. Izredni profesor slavistike piše, da je bil ob pojavu medija jezik sprva nemški, nato pa najbolj po zaslugi katoliške cerkve, ki je izdajala 'domoljubne' razglednice, tudi slovenski. Avtor si ne dela utvar, da je treba prevlado nemščine na razglednicah iz sedanjih slovenskih mest pripisati temu, da so jih največkrat pošiljali ljudje iz drugih dežel Avstro-Ogrske in premožnejši ter da je bila nemščina lingua franca monarhije: "Razumljivo,

da je za komercialni uspeh večina razglednic prvotno imela skoraj izključno nemške napise." Prvo razglednico s "slovanskim" imenom Maribor je Pfandl našel iz leta 1901, na njej pa si pozornost zasluži tudi osebno sporočilo, v katerem odpošiljateljica prejemnico opozarja, "kako je med Slovenci fletno".

Zgodovinar **dr. Ivan Rihtarič** je obdelal časopis Štajerc s Ptuja, ki je med prvo svetovno vojno obveljal za "Nemcem prijazen" časnik. Pod naslovom Brez meščanskega miru temo nadaljuje **Martin Moll**, germanist in zgodovinar, z analizo nemško-štajerskih časopisov, ki so ob atentatu na avstroogrškega prestolonaslednika v Sarajevu planili po nasprotnikih v lastni deželi. Slovenski Štajerci so se tako na začetku prve svetovne vojne znašli brez zaščite oblasti pred nemškonalnimi hujskači. Psiholog in psihoterapevt **Werner Steinhauser** se je podal na popotovanje po svojih družinskih sledih v Sloveniji. Po dveh "šolskih prispevkih" **Susanne Weitlaner** in **Vere Sterže**, učiteljice nemščine v osnovni šoli Muta, ter prispevku pravnikarja **Dejana Valentinčiča** o Svetih Višarjih, je življenje pri Mariji Snežni je popisala **Sonja Bezjak**, sociologinja in religiozologinja. V zgodovino se zbornik vrne s tekstom **Franza Josefa Schobra**, ki je zbral grozljive spomine ujetnikov v gradu Hrastovec poleti leta 1945. Sin Marie Madleine, grofice Herberstein, **Hans Christoph Herberstein** je dodal še pričevanje svoje matere o njeni aretaciji julija 1945 na ptujskem gradu.

S kritiko avstrijskega zgodovino-pisja in lokalne koroške politike se je **Brigitte Entner**, zgodovinarica iz Celovca, lotila vprašanja tako imeno-

"Regije se spreminjajo in zraščajo skupaj"

vanih odšlepanih Korošcev po partizanah: "Okoli tega se pojavlja nešteto špekulacij, in to ne le s strani politikov in novinarjev, temveč tudi s strani zgodovinarjev raziskovalcev. Vsi se pri tem niso izkazali za resne oziroma odgovorne." Od 263 odeljanih oseb maja 1945 jih je za pogrešane obveljalo 96. Entnerjeva ob koncu napiše: "Aretacije se zdijo na podlagi dejstev razumljive, če ne celo legitimne, na drugi strani pa ta ista dejstva ne opravičujejo zunajsodnih likvidacij, ki so v približno tretjini primerov sledile aretacijam."

O prekmurskih Judih v članku s podnaslovom Od cvetoče skupnosti do ostanka ostankov piše **Marjan Toš**, zgodovinar in višji kustos iz Maribora, o demilitarizirani coni med obema Korejama pa še socialna antropologinja **Elisabeth Schober**.